

GLOBALNI FINANSIJSKI POREDAK KAO IZAZOV ZA NACIONALNU BEZBEDNOST

Stevanović Miroslav D.¹

Đurđević Dragan Ž.²

Sažetak: *U ovom članku, razmatra se činjenica da globalni finansijski poredak rezultira osiromašenjem države i najširih slojeva, a bogaćenjem uskog kruga lica na globalnom i nacionalnim nivoima, koji se već otvoreno samoproklamovao za „elitu“, problematizuje u istorijskom kontekstu. Polazna pretpostavka, da finansijski poredak predstavlja kontinuitet elitističkih i nedemokratskih tendencija i, kao takav, generator izazova za nacionalnu bezbednost, podvrgnuta je posmatranju sa tri aspekta. Prvo je analiziran primer strukturne uloge Inter-Alfa grupe u globalizaciji finansijske mreže. Zatim smo posmatrali funkcionalni aspekt globalnog finansijskog poretka kao generatora nestabilnosti, kao i strukturalno-funkcionalni problem održivosti aktuelnog poretka globalnih finansija. Konačno, smo pokušali da definišemo ideološki obrazac, iz kojeg proističe razlika između neoliberalnog i liberalnog poretka globalnih finansija. Nalazi potvrđuju polaznu pretpostavku, u dva aspekta: prvo, da aktuelni globalni finansijski poredak sadrži imperijalne elemente; i da faktičku metu tog poretka predstavlja osnovni oblik organizovanja političke zajednice. Iz navedenog sledi da aktuelni globalni finansijski poredak, sam po sebi, generiše izazove za vitalne vrednosti država, odnosno nacionalnu bezbednost.*

Ključne reči: *privatno bankarstvo / elita / imperijalizam / inozaduživanje / primarna emisija*

UVOD

Aktuelni globalni finansijski poredak, u smislu nepodleganja suverenitetu, svoje korene vuče iz perioda borbi frakcija u Veneciji, u XVI veku (Berend, 2013, str.

1 Akademija za nacionalnu bezbednost, Beograd, Kraljice Ane bb, e-mail: mstvnv297@gmail.com

2 Akademija za nacionalnu bezbednost, Beograd, Kraljice Ane bb, e-mail: djurdjevic.dragan@gmail.com

78). Tada je politička organizacija mlade mletačke oligarhije, „Đovani“, zagovarala ideju da se Engleska i Holandija podrže kao pomorske sile, po ugledu na Veneciju, dok su stare mletačke političke snage htele da održe mediteransko-centrični poredak (Tafari, 1995, str. 193). „Đovani“ su počeli da se šire duž severnoevropskih reka, u Nemačkoj, Holandiji i Engleskoj, noseći sa sobom ogromnu finansijsku moć (Coispeau, 2016, str. 60). Gubitku pomorske dominacije, u novim okruženjima su se prilagođavali tako što su postajali zemljoposednici, ali su zadržali venecijanske metode u finansijama (Kindleberger, 1999, str. 55-57 i 121). Entiteti koje su pokrenuli, poput „Holandske istočno-indijske kompanije“ i „Britanske istočno-indijske kompanije“, izvor uticaja su zasnivali, kao i Venecija, na operacijama kontrole novčanih tokova i manipulacije valutama, preko svojih agenata (Willman, 2014, str. 19-22).

Liberalni sistem, koji je označila američka revolucija, ograničio je domet finansijskog poretka kao poluge moći metropola (Sobel, 2014, str. 34-35). Na obnavljanje starih poluga moći asociraju elementi procesa koji otpočeo u Britaniji tokom II svetskog rata, (Cain i Hopkins, 2016, str. 14). Takođe, za finansijske operacije u ratom razorenoj Evropi je uspostavljen mehanizam zajmova i pomoći, nalik današnjoj globalnoj finansijskoj strukturi, koji je u stvarnosti predstavljao reanimaciju modela iz perioda pre Američke revolucije.³ U taj kontekst, čini se, uklapa se stvaranje Evropske zajednice za uglj i čelik, 1951, i Evropske ekonomske zajednice 1957. godine, budući da se, kako se ispostavilo, radilo o inicijalnim koracima ka nadnacionalnoj evropskoj ekonomiji i valuti. Pokretanjem procesa evropskog finansijskog sistema, bez granica, učinjen je iskorak ka marginalizaciji suvereniteta, što se odrazilo na tržišta obveznica, evrodolara i bankarstva. Radilo se o de facto sindikatima ili zajedničkim ulaganjima koja su povezala banke iz Evrope, Azije i Amerike.

Taj sistem je omogućavao da se zaobiđu propisi država i, kao takav, predstavlja početak „globalizacije“, ali i reimperializacije, sfere finansija. Naime, nacionalni bankarski propisi i međunarodni sistem kurseva valuta, predviđen u okviru sporazuma iz Breton vuds (1944), predstavljali su pravnu prepreku globalizaciji. Fiksni kurs je bio bitan segment plana za okončanje kolonijalizma, tako što eliminiše mnoge metode manipulisanja nacijama preko mahinacija njihovim valutama. Zato je neuspeh međunarodnog finansijskog sistema u okrilju UN bio neophodan uslov za stvaranje novog, više imperijalnog, globalnog poretka. Ukidanje zlatnog standarda dolara, 1971. godine, podrilo je sistem Breton vuds u osnovi.

³ Vidi: Ross, G. (1998). European Integration and Globalization, in: Globalization and Europe, Roland Axtmann (ed.), London/Washington: Pinter, str. 144-163.

Institucionalni primer mehanizma koji koristi ranjivost nacionalnih valuta je bankarska grupacija „Inter-Alfa“. Obrazovalo ju je, 1971. godine, šest malih banaka iz vodećih država Evropske ekonomske zajednice: „Kredietbank“ - Belgija; „Nederlandsche Middenstandsbank“ - Holandija; „Komersial kredit de France“ - Francuska; „Banco Ambrosiano“ - Italija; „Williams&Glyn bank“ - Velika Britanija; i „BHF bank“ - Nemačka; a 1972. godine je uključena i sedma, „Privatbanken“, iz Danske. Inicijalne članice odlikovala je tradicija porodičnog bogatstva, što je za posledicu imalo to da privatno bankarstvo postaje sinonim za banke koje rukuju novcem bogatih. Svaka članica održavala je svoj identitet, a zajedno su radile na ostvarivanju misije, u kom smislu Inter-Alfa predstavlja savez. Ove banke nisu imale sopstvena sredstva potrebna za uspostavljanje globalne uloge. U tom cilju, tržišta i institucije su stvarale tako što bi početni novac i moć obezbedile kroz kontrolu nad novcem drugih ljudi, iz čega su se razvili hedž fondovi, privatni akcijski fondovi i srodni finansijski rezervoari, od kojih su mnogi deo netransparentne mreže.

Novu dimenziju predstavlja inicijativa, na skupu Bilderberg grupe, 1968. godine, za pokretanje sistema korporativnog kartela. Bilderberg grupa slovi za političko telo globalne elite i čini oligarhijski sistem koji je istorijski u pozadini privatnih banaka. Kao indicija misije Inter-Alfa grupe, u doktrini se citira izjava Jakoba Rotšilda⁴, iz 1983. godine, da bi „dva opšta tipa gigantskih institucija, kompanija globalnih razmera i međunarodna komercijalna banka sa globalnom trgovinskom kompetencijom, mogla konvergirati i stvoriti konačni, svemoćni, višeglavi finansijski konglomerat“ (Hoeffle, 2010, str. 24-32). Ideju globalnog kartela opisuje i viđenje bivšeg bankara „Lehman Brothers“ i državnog podsekretara SAD, Džordža Bola, da bi „arhaične političke strukture naroda“ zamenile moderne poslovne strukture, koje su bolje u „efikasnom korišćenju resursa“, budući da oni koji žive od njih i narodi često svoje interese stave ispred korporativnih (Kobrin i Stephen, 2008, str. 187).

UTICAJ INTER-ALFA GRUPE U GLOBALIZACIJI FINANSIJSKE MREŽE

Nekoliko detalja iz istorije članica Inter-Alfa grupe ispoljava pravilnost, u kontekstu smera razvoja finansijskog poretka. Prvo, jedan od prvih poslovnih prodora Inter-Alfa grupe bilo je to da su članice, koristeći devaluaciju dolara, ostvarile pro-

⁴ Jakob Rotšild, iz londonske banke ‘Douglas Rothschild’, se često pominje kao inicijator ideje Inter-Alfa grupe. Teoretičari zavere smatraju da je bankarska mreža Rotšilda, od osnivanja u Frankfurtu krajem XVIII veka, venecijanska operacija. Porodica Rotšild, inače, slovi za blisku britanskoj kruni, prvoj među jednakima među evropskim kraljevskim porodicama i uticajnom u finansijskom poretku. Tako, Jakob Rotšild upravlja sredstvima princa od Velsa, Čarlsa, prvog u redu za britanski tron.

dor u američke finansije, kupovinom 40% interesa u „Brown Harriman & International Banks“, konzorcijumu banaka u Londonu, (Love, 1977, str. A-36; Scottish Bankers Magazine, 64:253/1973, str. 222), koji je 1968. godine osnovala „Brown Brothers Harriman“, u vlasništvu jedne od najuticajnijih porodica u SAD, koja je četvrt veka pre toga finansirala Adolfa Hitlera u Nemačkoj (Tarpley i Chaitkin, 2004, str. 2 i 6-44; Clay, 1957, str. 18, 57 i 70-71). Drugo, jedan od osnivača inicijalne članice „Kredietbank“, Fernand Kolin, tokom II svetskog rata je pomagao nacistima da vode belgijsku ekonomiju. (Mommen, 2001, str. 61) Treće, inicijalnu članicu Inter-Alfa grupe iz Nemačke, „BHF Bank“, tokom 1920-ih je vodio prijatelj guvernera centralne banke i ministra ekonomije Trećeg rajha, Hjalmara Šahta i šefa finansija Banke Engleske i Hitlerovog finansinijera, Montagju Normana, Otto Jeidels, koji je 1939. godine bio aktivan u sinarhističkoj (francuski fašisti) „Lazard bank“ u SAD, gde je rukovodio prenosom zlata oligarha iz Evrope. Četvrto, tokom II svetskog rata, Rikardo Espirito Santo Silva iz „Banco Espirito Silva“, koja je od 1988. godine član Inter-Alfa Grupe, bio je u Lisabonu domaćin vojvodi od Vindzora, nakon što je 1936. godine abdicirao na britanski tron, a identifikovan je kao veza između vojvode i Hitlera u planovima da se vojvoda reinstalira na presto kad Nemačka osvoji Britaniju (Shirer, 2011, str. 790). Peto, španske članice, „Banco de Bilbao“ (kasnije „Banco Bilbao Vizcaya“, član od 1986. do 1998.) i „Banco Santander“ (član od 1998.) imale su veze sa fašističkim diktatorom Franciskom Frankom (Sison, 2008, str. 156). Šesto, italijanska banka među osnivačima, „Banco Ambrosiano“, bila je integrisana sa masonskom ložom Propaganda Due (P-2), (Duthel, 2014, str. 286) koju je vodio bivši Musolinijev crnokošuljaš Ličo Đeli, po ugledu na bivšu „univerzalnu fašističku“ ložu Propaganda Uno (P-1) Đuzepea Macinija (Cook, 2001, str. 433). Istrage o aktivnostima P-2 otkrile su da su P-2 i „Banco Ambrosiano“ bile umešane u trafikung oružja i droge, terorizam, neo-nacističke grupe za likvidacije i fašističke paravojne formacije u okviru NATO operacije „Gladio“ (Kryzhanovskii, 2007, str. 244-245; Livingstone, 2013, str. 499-501). Kontrola nad P-2, inače, sprovedena je kroz sistem loža Ujedinjene velike lože Engleske, koju je u tom periodu predvodio princ Edvard, vojvoda od Kenta (Willan, 2013, str. 112). Na platnom spisku „Banco Ambrosiano“ bio je Aurelio Pecei, poznat kao osnivač Kluba Rima, „intelektualne“ baze doktrine „ograničenja rasta“ (Livingstone, 2015, str. 265) i kao inicijator Međunarodnog instituta za analizu primenjenih sistema (IIASA), koji je promovisao globalno modeliranje (Edwards 2010, str. 370) i uticaj na strateško razmišljanje, (IIASA, 2009) postajući glavni kanal prodora globalističke finansijske doktrine u Sovjetski Savez i post-sovjetsku Rusiju. Povezani aspekt aktivnosti IIASA je da promoviše mate-

matičke modele na koje se oslanjaju savremena finansinska tržišta, danas oslonjena na spekulacije (IIASA, 2013).

Članstvo Inter-Alfa grupe je, od 1973. do 1982. godine, bilo nepromenjeno. Situacija se promenila nakon problema „Banco Ambrosiano“ zbog veza sa ložom P-2. Prvo je, 1985. godine, „Williams & Glyn“s Bank“ pristupila „Royal Bank of Scotland“, a od 1986. godine, evropsko bankarstvo se promenilo dramatično. Razlog je bilo intenziviranje globalizacije, deregulacijom finansijskih tržišta u londonskom Sitiju. Naime, tokom 1970-ih, finansijsko tržište u Njujorku se pretvara u „kasino“ i deregulacija je pogodovala da se vrati u postojbinu, londonski Siti, koji izrasta u centar globalne šeme derivativa. Američke i evropske banke pohrile su u London, gde su pravila bila labavija i regulatorna tela tolerantnija, te London postaje centar globalizacije. (Guillén, 2005, str. 108). Mogućnosti koje je ova promena omogućila, Inter-Alfa grupa je iskoristila, uključujući za širenje uticaja. (Guillén i Tschoegl, 2008, str. 114) Od 1986 do 1989. godine su uključene četiri banke: 1986, „San Paolo di Torino“ (umesto „Banco Ambrosiano“) i „Banco de Bilbao“, iz Španije; 1988, „Banco Espirito Santo“, iz Portugala); i 1989, „Allied Irish Bank“, iz Irske; a još četiri tokom 1990-tih: grčka Nacionalna banka, 1990; švedska „Nordbanken“, 1995; „Merita Bank“ iz Finske, 1997; i „Banco Santander“, 1998. (umesto „Banco de Bilbao“ - tada „Banco Bilbao Vizcaya“). Tokom 2003. godine, Inter-Alfa grupi pristupaju još tri banke: „Hypovereinsbank“ (HVB) iz Nemačke (umesto osnivačke članiceu BHF, koju je kupio ING), „Erste bank“ iz Austrije i „Société Générale“ iz Francuske (umesto osnivačke članice „Crédit Commercial de France“, koju je preuzela „HSBC“ banka). HVB je, 2005. godine, napustila grupu, nakon što ju je preuzela „UniCredit“, a mesto članice iz Nemačke zauzela je „Commerzbank“.

Svoja domaća tržišta, banke Inter-Alfa grupe su razvijale nizom spajanja: „Nederlandsche Middenstandsbank“ postala je „International Nederlanden Group“ (ING); „Privatbanken“, „Nordbanken“ i „Merita“ su nakon niza spajanja obrazovale „Nordea“; „Kreditbank“ se reorganizovao u „KBC Group“; „San Paolo di Torino“ postao „Intesa Sanpaolo“; a „Banco Santander“ je preuzela nekoliko španskih konkurenata. Kako se finansijska globalizacija širila, članice Inter-Alfa grupe su postajale globalni igrači. „Royal Bank of Scotland“ je, pre kraha 2008. godine, postala najveća banka na svetu, sa skoro 3.5 biliona dolara vrednosti imovine. „Banco Santander“, „Société Générale“, „Intesa Sanpaolo“ i „ING“ takođe su se pridružili globalnim gigantima, dok su ostale postale regionalno moćne. Svoje operacije proširile su na istočnu Evropu, Rusiju, Aziju i Ameriku i od lokalnih su se transformisale u globalnu mrežu banaka, neodgovornih državama sedišta, nego interesu monetarnog poretka.

Realna moć Inter-Alfa grupe počiva u promenama koje su operacije grupe privatnih banaka uvele u svetsku ekonomiju. Te promene su međunarodni finansijski sistem pretvorile u spekulativno oruđe banaka, hedž fondova i drugih, kako bi mogle da se kockaju sa novcem, svojim i drugih. U razumno uređenom bankarskom sistemu, komercijalne banke predstavljaju mehanizam koji pomaže rast ekonomija na određenom prostoru, tako što depozite klijenata koriste da finansiraju zajmove za proizvodnju i poljoprivredu, posledično podižući standard života i pomažući lokalne preduzetnike. Banka raste kako raste privreda na prostoru na kome deluje, tako što ostvaruje kamatu na ulog u podršku i negovanje razvoja. Suprotno funkcionišu oligarhijski model, u kome se mreža banaka koristi da usisava kapital sa užeg na globalno tržište, gde može da se koristi za spekulacije, manipulacije i potčinjavanje nacija. Takve banke ne neguju bazu klijenata, većih praktično pljačkaju. Ova odlika se jasno ispoljava u analizi Inter-Alfa grupe, koja predstavlja privatnu grupu u čijem interesu je bio najveći finansijski mehur u istoriji. Velike količine dugova su generisane, a zatim je dug korišćen kao imovinska baza za multibilionski mehur dolarskih derivativa.

GLOBALNI FINANSIJSKI POREDAK KAO GENERATOR NESTABILNOSTI

Ogromna masa fiktivne vrednosti dovela je do širenja finansijskih tržišta, koja su uspostavila dominaciju nad svetskom ekonomijom. Učešće u mehuru postalo je toliko naizgled profitabilno, da je novac iz celog sveta isisavan i ubacivan u operacije derivativa, ostavljajući premalo za realnu ekonomiju, sa negativnim posledicama po ljude. Pri tome, širenje „kasino“-finansija je objašnjavano kao posledica rasta ekonomija.

U takvom finansijskom poretku, deo novca se pere kroz odmetnute jurisdikcije i nekontrolisane ekonomske sektore, a deo ide u globalnu ekonomiju. Da bi se takvi tokovi u nekretnine, turizam, zabavu i kockarnice presekli, liberalni sistem je neadekvatan. Tržište i propisi, naime, nisu delotvorni u oblastima u kojima u kontakt dolaze privrednici i kriminalci bez kontrole, odnosno ukoliko tržištem manipuliše oportunisti. (Komlos, 2015, str. 138) Od vitalnog značaja su podaci, zbog čega je nužna aktivna participacija nacionalnih vlada. Zato su na nacionalnim nivoima potrebni odlučiooci, koji su spremni da zanemare ili podlegnu izazovu korupcije da bi se uključili u globalnu mrežu prevare, u kojoj budu iskorišćeni.⁵

Kada se finansijski mehur, 2007. godine, ugušio u svom „uspehu“, izvlačenja novca do nivoa da ekonomije više nisu mogle da izdrže, razotkrivena je iracionalna sadr-

⁵ Vidi: Costa, A. M. (2014). *The Checkmate Pendulum: From Fiction to Reality*, Torino: AEF-Moringa.

žina globalnog finansijskog sistema. Finansijski sektor je pokušao da krah objasni kao krizu rizičnih kredita koju su prouzrokovali nelikvidni vlasnici nekretnina i kao krizu likvidnosti koju su izazvali uspaničeni investitori, u čemu su imali podršku dela doktrine, kroz apologetske studije, tabele, teorijska obrazloženja. Međutim, vreme pokazuje da se, u krajnjoj liniji, desio krah globalne piramidalne šeme prometa rizičnih i nenaplativih derivativa. Otkup nenaplativih potraživanja vodio je dublje u probleme države koje iskupljuju propale banke (što dokazuje pozitivan primer Islanda, koji je jedini likvidirao banke), koje sve teže nalaze resurse da se odupru faktičkom diktatu, koji se odozgo na dole sprovodi kroz aktuelni globalni finansijski poredak.

Radi se, čini se, o procesu koji vodi nacionalnom samouništenju (Saarinen, 2011). U tom pravcu, suštinsku indiciju predstavlja to da problem funkcionisanja finansijskog sistema izvan okvira realnog interesa obuhvata lišenost vrednosnih skrupula, koje bi trebalo da rukovode svaku, pa i ovu oblast ljudske delatnosti, u okviru zajednice. U tom smislu, ilustrativan primer finansijskog poretka u funkciji podrivanja vitalnih vrednosti pruža slučaj kada je „Deutsche Bank“, 1998. godine, kupila „Bankers Trust, kompromitovanu instituciju na finansijskom tržištu (Duska, 2007, str. 213-217). „Banker“s Trust“ je, 2001. godine, Komitet za bankarstvo američkog Senata imenovao kao učesnika u pranju novca od droge (US Senat, 2001). Istraga američkih organa ukazala je na učešće i „Deutsche Bank“ (kao i vodećih globalnih banaka, „Citigrup“, „Bank of America“) u pranju prihoda od trgovine heroinom (Young, 2014). Direktor „Deutsche Bank“, Kevin Ingram izjasnio se krivim za pranje novca od droge za finansiranje terorista u Pakistanu i Avganistanu (Ruppert, 2004, str. 234 i 250). „Banker“s Trust“ je, inače, kupio, 1997. godine, „Alex Brown Inc.“, čiji je direktor, Alvin Krongar, od 2001 do 2004 bio izvršni director (treći čovek) CIA. Četiri dana posle terorističkog akta u Njujorku, 15. septembra 2001, predsednik „Deutsche Bank“ za globalno privatno bankarstvo, Majo Šatak III iznenada dao ostavku. Ispostavilo se da su račune u sedištu „Deutsche Bank“ u Hamburgu imali Mohammed Atta i dvojica učesnika terorističkog akta u Njujorku. (Gaffney, 2012, str. 32-36)

PROBLEM ODRŽIVOSTI AKTUELNOG PORETKA GLOBALNIH FINANSIJA

Emitovanje novca i time mogućnost stvaranja vrednosti države poveravaju svojim centralnim bankama. Radi se o monopolskoj službi u javnoj funkciji, održavanja monetarnog standarda. U tom kontekstu, centralne banke raspolažu informacijama i instrumentima da spreče mehur i krize (Canova, 2015, str. 52). Uprkos tome, vekovima, deonice u centralnim bankama širom sveta, a posledično i uticaj na emitovanje novca i mogućnost stvaranja vrednosti ni iz čega, imala je grupa porodica, zaklonjena iza privatnih banaka u svom vlasništvu.⁶ Tek nakon II svetskog rata usledio je zamah nacionalizacije emisionih institucija. (Hadžić, 2009, str. 124) Danas privatno vlasništvo u centralnim bankama državama postoji u Austriji, Belgiji, Grčkoj, Italiji, Japanu, Pakistanu, Južnoj Africi, Švajcarskoj, Venecueli, Portugalu, Čileu, SAD. (Lybek i Morris, 2004, str. 7) Nakon napuštanja zlatnog standarda dolara, 1971. godine, centralnim bankama je omogućeno da u sistemu dekretnog novca, bez podloge (praktično kao digitalne valute), budu bez objektivnog kriterijuma u pogledu koliko novca može biti izdato, a takođe je razvijen sistem u kome se centralne banke postavljaju kao zajmodavac u krajnjoj instanci, što banke lišava obaveze da plasiraju samo onoliko novca koliko imaju uloga (fractional banking) i time praktično emitovanje novca. (Moosa, 2014, str. 55-56) Na ovaj način, globalni finansijski poredak je ustrojem kao inflatoran, odnosno kao de facto mehanizam prelivanja zarada i ušteđevina najširih slojeva.

Danas, zajmove državama nude i dve univerzalne međunarodne organizacije, Svetska banka i Međunarodni monetarni fond. Ove dve „banke“ nude kredite državama u razvoju, uslovljavene otvaranjem tržišta i strukturnim prilagođavanjima, a njihovu nemogućnost da otplate kamate koriste da ostvare kontrolu nad realnim vrednostima (zemljištem, vrednim i retkim metalima i mineralima). Sa aspekta funkcionisanja globalnog finansijskog poretka, važan element predstavlja eksploatacija prirodnih resursa tih država preko firmi u tajnom vlasništvu, njihovoj rafinaciji i prodaji istoj državi, uz veliku dobit. Da bi ovakve firme optimalno funkcionisale, potrebna im je infrastruktura, koja državama u razvoju generalno nedostaje. Otuda, pre nego što se ponude, skoro nemogući za otplatu, obezbeđuje se da veći deo zajmova bude uložen u infrastrukturu. Ekstremno primer netransparentnosti je „Global Security Fund“, osnovan početkom 1990-ih, sa sedištem u Briselu. Ovaj fond se ne bavi trgovinom, nije na listi berzanskih firmi, a operiše sa sumama koje dostižu bilione evra (Nugent, 2008, str. 202). Pitanja o poslovanju i navodnom

⁶ Vidi: Cassis, Y., Cottrell, P. (eds.) (2009). *The World of Private Banking*, Farnham/Burlington: Ashgate Publishing.

uticaju obaveštajnih resursa na ovaj fond se ignorišu, (Ptesoterico, 2010) iz čega proističu dileme o njegovoj eventualnoj geopolitičkoj funkciji.

Opstanak finansijskog poretka, sa unutrašnjim sistemskim neracionalnostima do nivoa da ispoljava elemente zavere,⁷ koje se prevazilaze mehanizmima meke moći (Emma, 2015, str. 79), posledica je, čini se, i „eklektičnosti“ u odnosu na zdrav razum struktura država, preko kojih se realno podjarmljuju nacije. Naime, u tržišnoj ekonomiji, kreditnu aktivnost (cenovnu i finansijsku stabilnost, regulisanje novčane mase) trebalo bi da vrši centralna banka, preko mehanizma primarne emisije i povlačenja novca. Na taj način, emisiona institucija nastoji da prilagodi optimalnu količinu novca za funkcionisanje ekonomskog sistema, bez inflacije. Kako privreda raste povećava se obim novčanog prometa, a inflacija je, po pravilu, prisutna i u najboljim ekonomijama, te se količina novca mora povećavati. U tom kontekstu, primarna emisija, koja prati ove procese, nije negativna pojava, već nužnost i pospešuje funkcionisanje ekonomskog sistema. Ona, generalno, ne može predstavljati problem sve dok količina novca u opticaju imapokriće u robama i uslugama na tržištu, što podrazumeva da je centralna banka prilagodila emisiju novog novca.

Do destabilizacije monetarnog sistema države može doći zbog prekomernog štampanja novca, ali jednako i zbog nekontrolisanog inozaduživanja, pre svega banaka i države. Inozaduživanje je pogubno zbog neodrživog rasta spoljne zaduženosti i zbog dnevne pretnje stabilnosti finansijskog sistema. Uprkos ovoj pravilnosti, danas se ignorišu potencijalna destabilizirajuća dejstva stranog kapitala, koji se promoviše kao a priori činilac jačanja finansijskog sistema. Novac koji ulazi po osnovu inokredita, međutim, nužnouzrokuje primarnu emisiju, povećava količinu novca u opticaju i podstiče rast inflacije. Naime, devize se moraju konvertovati u domaću valutu, što uvećava novčanu masu, koja nema pokriće u ekonomskom sistemu. Taj inokapital ima pokriće, ali je ono u inostranoj robi ili uslugama, te sve što ulazi kao inokredit mora izaći, jer bi u suprotnom preplavilo domaći monetarni sistem viškom novca.

Inokreditima se, između ostalog, finansira deficit trgovinskog bilansa. Tim novcem, shodno navedenom, domaća preduzeća kupuju strane robe i vrše plaćanja u inostranstvu. Kada se plaća inodobavljačima ili bankama, kupuju se devize, a ujedno za toliko se smanjuje količina domaće valute u opticaju. Tako se inflatorni efekat neutrališe, ali novac koji je ušao i izašao praktično ostaje sa inostranom robom i dugovima. Dakle, inokredit uvek vrši pritisak na domaće cene, ukoliko se ne troši van države. Tako posmatrano, zaduživanje u inostranstvu, umesto kod cen-

⁷ Vidi: Doyle, L. (2014). *In Bed with Wall Street: The Conspiracy Crippling Our Global Economy*, New York: Palgrave Macmillan.

tralne banke, za popunu budžetskog deficita, nužno dovodi do povećanja uvoza. Devizni priliv po osnovu zaduživanja pomaže da se kurs održava na precenjenom nivou, čime se uvoz podstiče i podriva spoljnotrgovinski trgovinski bilans. Zato je inokreditiranje, koje je danas najpopularnija poluga globalnog finansijskog poretka, mehanizam za indirektno stimulisanje uvoza i posredno stimulisanje tuđih ekonomija.

Isto dejstvo imaju i devizne doznake, budući da iznuđuju emisiju novca bez pokrića u robi i uslugama. Tako unete devize imaju pokriće u inostranstvu, gde su zarađene, i da ne bi bile inflatorni činilac moraju izaći iz zemlje. Njima će, takođe, biti plaćen neki uvoz, ali bez formalnog povećanja spoljne zaduženosti. Međutim, postoji uvek deo inostranog novca koji ne izađe, već ostaje u zemlji, u domaćoj valuti i tako vrši pritisak na cene. Ovaj višak novca, centralna banka mora povući iz opticaja (sterilisati), te se i dejstvo deviznih doznakasvodi napandan situaciji kada centralna banka vrši bez pokrića primarnu emisiju.

KONCEPT U OSNOVI AKTUELNOG PORETKA GLOBALNIH FINANSIJA

Kako je moguće da je liberalni poredak ustuknuo pred neoliberalnom varijantom, u čijoj je osnovi elitizam, koji je bio odlika predliberalnog perioda? Budući da se radi o direktnom izazovu za demokratsko ustrojstvo, koje je uslov sine qua non liberalizma, taj neosetni prelazak je morao biti posledica kompatibilnosti u određenom segmentu. U tom kontekstu, trebalo bi imati na umu način na koji je liberalizam potisnuo prethodni imperijalni poredak. U decembru 1823. godine, predsednik SAD Džejms Monro izneo je Kongresu godišnju poslanicu o stanju nacije, koja je bila posvećena spoljnoj politici i svodila se na to da SAD ne pretenduju na postojeće kolonije, ali ako je neka kolonija stekla suverenitet, onda Evropljani nemaju prava da se mešaju u unutrašnje stvari Amerikanaca, uključujući i slučaj nenaseljenih teritorija čije granice još nisu označene (Monroe, str. 1839). Polovinom XIX veka, Džon O'Sullivan piše članak u kojem pozdravlja pripajanje Teksasa i Oregona i predlaže koncepciju razvoja načela Monroove doktrine. Njen smisao je u tome da su sudbina i Božija promisao predodredili Americi da se prostire od Atlantskog do Tihog okeana, kao „imperija slobode“ u Novom Svetu (O'Sullivan, str. 1839). Iz ove koncepcija, nazvane „Očigledna predodređenost“ (Manifest Destiny), proističe želja SAD da šire demokratiju američkog tipa dokle mogu da dosegnu. Anologna ideologema, samo ne više u funkciji demokratije, nego neo-imperijalnog monetarnog poretka i totalitarne ideologije, može se prepoznati i danas u neoliberalnom globalnom finansijskom poretku.

ZAKLJUČAK

Aktuelni međunarodni sistem odlikuje to da globalni finansijski poredak predstavlja važnu polugu moći, bez utemeljenja u međunarodnom pravu, već de facto nametanjem kroz sistem centralnih banaka, privatnih banaka, finansijskih tržišta i globalnih kartela. Analiza Inter-Alfa grupe ukazuje da je nastala kao instrument kontinuiteta privatnih interesa u oblasti finansija, na globalnom nivou, i da u praksi sadrži premise mletačkog imperijalnog sistema, u pogledu marginalizacije suvereniteta, dominacije privatnih interesa i eksploatacije u korist „elite“. U tom kontekstu, aktuelni globalni finansijski poredak sadrži imperijalne elemente.

U državama, lišenim demokratske kontrole unosa kapitala i zaduživanja, praktično i bez solventnih lokalnih banaka, centralna banka je izgubila delotvornu kontrolu nad upravljanjem finansijskim sistemom, a time i svrhu postojanja. Iz toga proističe da je meta globalne finansijske dominacije, u krajnjoj liniji, nacija, koje predstavljaju osnovni oblik političke zajednice ljudi u međunarodnim odnosima i međunarodnom pravu.

Takav neformalno institucionalizovani poredak, u praksi, podstiče tendencije koje su destruktivne za unutrašnju ekonomsku i socijalnu stabilnost država, ali i za međunarodne odnose i za sam međunarodni finansijski poredak, te predstavlja izazov za nacionalnu bezbednost država.

GLOBAL FINANCIAL ORDER AS A CHALLENGE TO NATIONAL SECURITY

Stevanović Miroslav D.

Djurđević Dragan Ž.

Abstract: *this article, we deal with the fact that the global financial order results in the impoverishment of states and wider population and in the enrichment of a small percentage of individuals at the global and national levels, who openly proclaim themselves as the “elite”. This problem is placed in the historical context and analyzed as such. The basic assumption that the financial order presents the continuity of elitist*

and undemocratic tendencies and, as such, acts as a generator of challenges to national security, is subject to observation from three different aspects. First we observed the example of a structural role of the Inter-Alfa Group in the globalization of financial networks. Then we analyzed the functional aspect of the global financial order as a generator of instability, as well as the structural and functional aspect of sustainability of the current global financial order. Finally, we tried to define the ideological pattern, from which the differentiation between liberal and neoliberal order of global finance stems. Our findings confirm the hypothesis in two aspects: first, that the current global financial order contains the Imperial elements; and that the target of this order is the basic form of organization of any political community. It follows from this that the current global financial order generates challenges to vital values of states i.e. to the national security.

Key words: private banking / elite / imperialism / foreign debts / primary emission.

LITERATURA

1. Berend, T. I. (2013). *An Economic History of Nineteenth-Century Europe: Diversity and Industrialization*, Cambridge: Cambridge University Press.
2. Bowman, S. (1996). *Modern Corporation and American Political Thought: Law, Power, and Ideology*, University Park: Penn State University Press.
3. Briant, E. (2015). *Propaganda and Counter-terrorism: Strategies for Global Change*, Manchester: Manchester University Press.
4. Cain, P., Hopkins, A. (2016). *British Imperialism: 1688-2015, 3rd edition*, London/New York, Routledge.
5. Canova, T. (2015). The New Global Dis/order in Central Banking and Public Finance, in: Mattei, Ugo; Haskell, John (eds.), *Research Handbook on Political Economy and Law*, Cheltenham/Nothampton: Edward Elgar Publishing.
6. Cassis, Y., Cottrell, P. (eds.) (2009). *The World of Private Banking*, Farnham/Burlington: Ashgate Publishing.
7. Clay, H. (1957). *Lord Norman*, London: Macmillan.
8. Coispeau, O. (2016). *Finance Masters: A Brief History of International Financial Centers in the Last Millennium*, Singapore: World Scientific.
9. Cook, B. (ed.) (2001). *Europe Since 1945: An Encyclopedia, Volume 1, A-J*, New York: Grove Press. Mikhail Kryzhanovskii (2007), *White House Special Handbook: How to Rule the World in the 21st Century*, New York: Algora Publishing.

10. Costa, A. M. (2014). *The Checkmate Pendulum: From Fiction to Reality*, Torino: AEF-Moringa.
11. Doyle, L. (2014). *In Bed with Wall Street: The Conspiracy Crippling Our Global Economy*, New York: Palgrave Macmillan.
12. Duska, R. (2007). *Contemporary Reflections on Business Ethics*, Dordecht: Springer.
13. Duthel, H. (2014). *Global Secret and Intelligence Services I: Hidden Systems that deliver Unforgettable Customer Service*, 3rd edition, Norderstedt: BoD.
14. Gaffney, M. (2012). *Black 9/11: Money, Motive and Technology*, Walterville: TrineDay.
15. Guillén, M. (2005). *The Rise of Spanish Multinationals: European Business in the Global Economy*, Cambridge: Cambridge University Press.
16. Guillén, M., Tschoegl, A. (2008). *Building a Global Bank: The Transformation of Banco Santander*, Princeton/Oxford: Princeton University Press.
17. Hadžić, M. (2009). Bankarstvo, 3. izdanje, Beograd: Univerzitet Singidunum.
18. Hoefle, J. (2010). The Inter-Alpha Group: Nation-killers for Imperial Genocide, *Executive Intelligence Review*, 37:36, pp. 24-32.
19. *International Institute for Applied Systems Analysis*. (2016, Novembar 10). Research for a Changing World: IIASA's strategic plan 2011–2020, p. 6, Preuzeto sa <http://www.iiasa.ac.at/web/home/about/leadership/strategic-plan/IIASA%20Strategic%20Plan%202011-20201.pdf>
20. *International Institute for Applied Systems Analysis*. (2016, Novembar 10). IIASA Annual Report 2013, p. 26, Preuzeto sa <http://www.iiasa.ac.at/web/home/resources/publications/annual-report/ar13.pdf>
21. Kindleberger, C. P. (1999). *Essays in History: Financial, Economic, Personal*, Ann Arbor: University of Michigan Press.
22. Kobrin, S. (2008). Sovereignty@Bay: Globalization, Multinational Enterprise, and the International Political System, in: *The Oxford Handbook of International Business*, 2nd Edition, Rugman, Alan (eds.), New York: Oxford University Press, pp. 183-204.
23. Komlos, J. (2015). *What Every Economics Student Needs to Know and Doesn't Get in the Usual Principles Text*, Oxon/New York: Routledge.
24. Livingstone, D. (2013). *Black Terror White Soldiers: Islam, Fascism & the New Age*, Sabilillah Publications.
25. Livingstone, D. (2015). *Transhumanism: The History of a Dangerous Idea*, Sabilillah Publications.
26. Love, J. (1977). *Jane's Major Companies of Europe*, London: Franklin Watts.

27. Lybek, T., Morris, J. (2004). *Central Bank Governance: A Survey of Boards and Management*, Washington: International Monetary Fund.
28. Mommen, A. (2003). *The Belgian Economy in the Twentieth Century*, London/New York: Routledge.
29. Monroe, J. (2016, Novembar 10). Seventh State of Nation, 02.12.1839, Preuzeto sa <http://www.let.rug.nl/usa/presidents/james-monroe/state-of-the-nation-1823.php>
30. Moosa, I. (2014). *Quantitative Easing as a Highway to Hyperinflation*, Singapore: World Scientific.
31. Nugent, B. (2008). *Orwellian Ireland*, Brian Nugent Co. Meath.
32. O'Sullivan, J. (2016, Novembar 10). *The Great Nation of Futurity*, The United States Democratic Review, 6:23/1839, pp. 426-430, Preuzeto sa <https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/osulliva.htm>
33. *Portugal Esotérico*. (2016, Novembar 10). The "Wanta Plan" & The Global Security Fund, Preuzeto sa <https://ptesoterico.wordpress.com/2010/12/08/the-%E2%80%9Cwanta-plan%E2%80%9D-the-global-security-fund/>
34. Ross, G. (1998). European Integration and Globalization, in: *Globalization and Europe*, Roland Axtmann (ed.), London/Washington: Pinter, pp. 144-163.
35. Ruppert, M. (2004). *Crossing the Rubicon: The Decline of the American Empire at the End of the Age of Oil*, Gabriola Island: New Society Publishers.
36. Saarinen, D. (2016, Novembar 10). Geopolitical Implications of the World Economic Crisis, *Strategic Culture Foundation*, 18.04.2011, Preuzeto sa <http://www.strategic-culture.org/news/2011/04/18/geopolitical-implications-of-the-world-economic-crisis.html>
37. Schneider, C. (1994). *Research and Development Management: From the Soviet Union to Russia*, Heidelberg: Physica-Verlag/ New York: Springer.
38. Shirer, W. (2011). *The Rise and Fall of the Third Reich: A History of Nazi Germany*, New York: Simon&Schuster.
39. Sison, A. (2008). *Corporate Governance and Ethics: An Aristotelian Perspective*, Cheltenham/Northampton: Edward Elgar.
40. Sobel, A. (2014). Financial roots of Hegemony, Cooperation and Globalization, in: *Handbook of the International Political Economy of Monetary Relations*, Oatley, Thomas; Winecoff, Kindred (eds.), Cheltenham/Northampton: Edward Elgar, pp. 17-38.
41. Tafuri, M. (1995). *Venice and the Renaissance*, translated by Jessica Levine, Cambridge: MIT Press.

42. Tarpley, W., Chaitkin, A. (2004). *George Bush: The Unauthorized Biography*, San Diego: Progressive Press.
43. *US Senat Permanent Subcommittee on Investigations, Role of U.S. Correspondent Banking in International Money Laundering.*(2016, Novembar 10). Permanent Subcommittee on Investigations Minority Staff Report, „Correspondent Banking: A Gateway to Money Laundering”, in 2001, pp. 477-480, Preuzeto sa www.hsgac.senate.gov/download/report_correspondent-banking-a-gateway-for-money-laundering &usg=AFQjCNEF6ll5TA_Ncqzs748WBt4OpXjrSA&sig2=s5jMRD5m_kKlFqmPgxAaqQ&bvm=bv.139782543,d.bGs&cad=rja
44. Willan, P. (2013). *The Vatican at War: From Blackfriars Bridge to Buenos Aires*, Bloomington: iUniverse. Edwards, Paul, *A Vast Machine: Computer Models, Climate Data, and the Politics of Global Warming*, Cambridge/London: MIT Press.
45. Willman, P. (2014). *Understanding Management: The Social Science Foundations*, Oxford: Oxford University Press.
46. *Young Angelo, Citi, Deutsche Bank, Bank Of America Were Channels For Sending Drug Money To Colombia, Court Filing Shows.*(2016, Novembar 10), IBT, 14.09.2014, Preuzeto sa <http://www.ibtimes.com/citi-deutsche-bank-bank-america-were-channels-sending-drug-money-colombia-court-1686232>